

Comparison of Internal Efficiency of Nursing and Midwifery Educational Groups; Islamic Azad University of Dezful

Salemi M.* MSc, Omidian F.¹ PhD, Salemi M.² MDM

*Educational Sciences Department, Human Sciences Faculty, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran

¹Educational Sciences Department, Human Sciences Faculty, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran

²Medical Department, Dentistry Faculty, Centro Escolar University, Manila, Philippines

Abstract

Aims: Nowadays, one of the main indicators to measure the development of countries is the society share to produce knowledge. The evaluation of the internal efficiency of education and, consequently, improvement of their education is crucial. The aim of this study was to compare the internal efficiency the Department of Nursing and Midwifery of Dezful Islamic Azad University during the academic years 2005 to 2011 using the analysis of the student flow or educational cohort.

Methods: In this descriptive cross-sectional study undergraduate nursing (1456 persons) and midwifery (1560 persons) students of Dezful Islamic Azad University (totally 3016 persons) were studied using census method. Internal efficiency of two groups was studied during 2005 to 2011. To determine the internal efficiency educational cohort analytic instrument or student flow was used. Data analyzed using specific indicators of internal efficiency and using descriptive statistics by SPSS 13 software.

Findings: Internal efficiency of Midwifery students (63.1%) was lower than Nursing Students (76.4%). The average length of the course was more than graduation. Survival rate (keeping students) in the early years was higher than subsequent years.

Conclusion: Internal efficiency of Dezful Islamic Azad University midwifery students during 2005 to 2011 is lower than internal efficiency of nursing students.

Keywords

Efficiency [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68004526>];

Education [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68004493>];

Nursing [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68009729>];

Midwifery [<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68008880>]

---

* Corresponding Author

Tel: +986416260601

Fax: +986416260890

Address: Daneshgah Boulevard, Azadegan Town, Dezful, Iran. Post Box: 313

m.sa669@yahoo.com

Received: May 18, 2013

Accepted: October 27, 2013

ePublished: February 4, 2015

مقایسه کارایی درونی گروه‌های آموزشی پرستاری و مامایی؛ دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول

محمد سالمی* MSc

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد دزفول، دانشگاه آزاد اسلامی، دزفول، ایران

فرانک امیدیان PhD

گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد دزفول، دانشگاه آزاد اسلامی، دزفول، ایران

میلاذ سالمی MDM

گروه پزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه سترو اسکولار، مانیل، فیلیپین

چکیده

اهداف: امروزه یکی از شاخص‌های اصلی سنجش توسعه‌یافتگی کشورها، سهم جامعه در تولید دانش است. بنابراین ارزیابی کارایی درونی واحدهای آموزشی و به تبع آن، ارتقای آموزشی آنها اهمیتی دوچندان یافته است. هدف این پژوهش، مقایسه کارایی درونی دو گروه آموزشی پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول طی سال‌های تحصیلی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ با استفاده از روش تحلیل جریان دانشجویی یا کوهورت آموزشی بود.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی-مقطعی، کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی رشته پرستاری (به تعداد ۱۴۵۶ نفر) و رشته مامایی (به تعداد ۱۵۶۰ نفر) دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول که مجموعاً ۳۰۱۶ نفر بودند به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند و کارایی درونی این دو گروه آموزشی طی سال‌های تحصیلی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفت. برای تعیین کارایی درونی از ابزار تحلیلی کوهورت آموزشی یا جریان دانشجویی بهره‌گیری شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های اختصاصی سنجش کارایی درونی و آمار توصیفی به کمک نرم‌افزار SPSS 13 انجام شد.

یافته‌ها: کارایی درونی دانشجویان مامایی (۶۳/۱٪) از کارایی درونی دانشجویان پرستاری (۷۶/۴٪) پایین‌تر بود. متوسط طول دوره تحصیلی از میزان مقرر برای فارغ‌التحصیلی بیشتر بود. نرخ ماندگاری (حفظ دانشجو) در سال‌های اولیه بالاتر از سال‌های بعدی بود.

نتیجه‌گیری: کارایی درونی دانشجویان گروه مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول طی سال‌های تحصیلی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ از کارایی درونی دانشجویان گروه پرستاری پایین‌تر است.

کلیدواژه‌ها: کارایی؛ آموزش؛ پرستاری؛ مامایی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۲/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۰۸/۰۵

*نویسنده مسئول: m.sa669@yahoo.com

مقدمه

آموزش عالی به‌عنوان مرکز تولیدکننده علم و فرهنگ و تربیت متخصصان مورد نیاز کشور، طی دو دهه گذشته با چالش‌ها و

مسائل متعددی مواجه بوده است. گسترش کمی دانشگاه‌ها، کثرت موسسات آموزشی متنوع، افزایش تعداد دانشجویان و گاه وجود خیل عظیم دانش‌آموخته بیکار از جمله چالش‌هایی هستند که نظام آموزش عالی ایران را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نموده است. گسترش کمی نظام آموزش عالی بدون توجه به ظرفیت‌های موجود و توان بافت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، کاهش کیفیت نظام آموزش عالی را نیز به دنبال خواهد داشت [۱].

محدودیت منابع و امکانات تولید از زمان‌های گذشته تا عصر کنونی همواره مطرح بوده است و در آینده نیز با حدت فزون‌تری خود را بر شرایط اقتصادی تحمیل خواهد کرد. از این رو استفاده بهینه از امکانات و منابع در دسترس و ارتقای کارایی و استفاده از این منابع به منظور دستیابی به رفاه و پاسخگویی به نیازهای فزاینده، به یک مساله بسیار مهم تبدیل شده است [۲].

بحث کارایی سازمان‌ها، بحثی با سابقه و پر دامنه است. مدیریت علمی اقتضا می‌کند که مدیران عالی سازمان به مقوله کارایی کلی سازمان و نیز کارایی واحدهای تحت پوشش خود حساسیت کافی نشان دهند. ضرورت توجه به بحث کارایی با ملاحظه محدودیت‌هایی که هر سازمانی با آنها روبه‌رو است بیشتر ظهور و بروز می‌یابد. دانشگاه به‌منابه مهم‌ترین مرکز ارائه خدمات آموزشی و پژوهشی با جذب منابع انسانی، فیزیکی، پولی و اعتبار (به‌عنوان نهاده)، مأموریت اصلی خود را که عبارت از دانش‌افزایی و تولید محصولات علمی و تحقیق (به‌عنوان ستانده) است، انجام می‌دهد. اگر کارایی را به‌عنوان نسبت ستانده به نهاده در نظر بگیریم، اندازه یا میزان این شاخص و نیز سیر تغییرات باید همواره ذهن مدیران ارشد و برنامه‌ریزان دانشگاه را به خود مشغول کند و دغدغه دایمی آنان تلقی شود. همچنین از آنجا که کارایی کل یک مرکز آموزشی از کارایی تک‌تک واحدهای تحت پوشش آن ناشی می‌شود، لازم است مدیریت دانشگاه نگاهی عالمانه و مستمر به وضعیت کلیه واحدهای تحت پوشش خود از منظر کارایی داشته باشد و چگونگی مصرف منابع در واحدها را مورد توجه قرار دهد [۳].

دانشکده‌های پرستاری و مامایی از مراکز آموزشی فعال در نظام آموزش عالی هستند. از سال ۱۳۶۵ پس از انتقال آموزش گروه‌های پزشکی از آموزش عالی به وزارت بهداشت، دانشکده‌های پرستاری و مامایی تاسیس شدند [۴] و به دلیل نیاز شدید جامعه، رشد فزاینده‌ای داشتند. اما این نوع گسترش کمی موجب سیر نزولی کیفیت آموزش شد، زیرا افزایش بودجه اختصاص یافته به دانشکده‌های پزشکی به‌هیچ‌وجه متناسب با افزایش پذیرش دانشجویان نبود. بنابراین مراکز آموزشی مجبور به ارائه خدمات بیشتر در قبال منابع محدود گذشته شدند [۵]. از جمله دانشگاه‌هایی که در امر تربیت پرستار و ماما، سابقه‌ای بیش از ۲۰ سال دارد، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی دزفول است که تنها دانشکده مصوب در سطح منطقه بوده و فعالیت خود را از سال

می‌شوند، بنابراین از شاخص‌های آموزشی زیر به‌عنوان ابزار پژوهش بهره‌گیری شد:

- میزان ارتقا (قبولی): میزان ارتقا معلوم می‌کند که چه نسبتی از دانشجویان یک مقطع تحصیلی خاص در یک سال تحصیلی توانسته‌اند همه واحدهای اخذشده را با موفقیت گذرانده و به سال تحصیلی بعدی در همان مقطع راه یابند.

- میزان کارآیی درونی: کارآیی درونی یعنی نسبت برداشته‌های تولیدی به نهاده‌های تولیدی یا محصول به عوامل تولید که از طریق مدل جریان دانشجویی یا کوهورت آموزشی قابل سنجش است.

- میزان نسبت اتلاف: مهم‌ترین شاخص اندازه‌گیری کارآیی درونی نظام سالی، نسبت اتلاف است که از طریق تقسیم نهاده به برداشته واقعی بر نهاده به برداشته مطلوب به دست می‌آید. با توجه به اینکه نمره معیار یک است، با افزایش نمره، میزان اتلاف افزایش می‌یابد.

- میزان میانگین طول دوره تحصیلی فارغ‌التحصیلان: منظور از طول دوره تحصیل، مدت زمانی است که دانشجو در مقطع تحصیلی خود مشغول به تحصیل بوده است. هر چه طول مدت تحصیل بیشتر شود هزینه‌های بیشتری بر دانشگاه و حتی فرد و خانواده فرد تحمیل می‌شود و فرصت‌های ازدست‌رفته افزایش می‌یابد. مطلوب آن است که اگر یک دوره تحصیلی n پایه داشته باشد، همه دانشجویان ورودی بتوانند آن را در n سال سپری کنند. معیار در این شاخص برای هر دو رشته مامایی و پرستاری ۸ نیم‌سال یا ۴ سال تعیین شد.

- میزان ماندگاری (بقا): این میزان نشان‌دهنده توان یک نظام آموزشی در نگهداری دانشجویان است. برای محاسبه میزان ماندگاری هر پایه یا سال تحصیلی، جمع ترک‌تحصیل‌کنندگان هر سال تحصیلی از کل دانشجویان آن پایه یا سال کسر می‌شود و حاصل بر کل دانشجویان که وارد پایه یا سال اول آن مقطع تحصیلی شده‌اند، تقسیم می‌شود.

تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و به کمک نرم‌افزار SPSS 13 انجام شد.

یافته‌ها

۱۵۶۰ نفر در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ در دوره آموزش مامایی دانشگاه ثبت‌نام نموده و مشغول به تحصیل شدند که ۷۳۲ نفر پس از طی چهار سال طول مدت مجاز در سال ۸۸-۱۳۸۷ بدون اتلاف وقت و هزینه فارغ‌التحصیل شدند. ۶۵ نفر با فرض امکان ادامه تحصیل تا حداکثر سه سال در سنوات تحصیلی پس از آن و با اتلاف وقت و هزینه فارغ‌التحصیل شدند. در نهایت، ۷۶۳ نفر از ادامه تحصیل انصراف داده یا اخراج شدند. از ۱۴۵۶ نفر دانشجوی ثبت‌نامی در رشته پرستاری در سال تحصیلی پایه نیز ۱۲۳۵ نفر

۱۳۷۱ تاکنون در رشته‌های پرستاری و مامایی آغاز نموده است. این دانشگاه گر چه تلاش کرده تا امکانات لازم برای تربیت پرستار و ماما را فراهم آورد، اما تدارک این عوامل، متضمن صرف هزینه است و در چارچوب برنامه‌ریزی آموزشی می‌توان گفت که اگر امکانات تدارک‌شده منجر به بازده‌های مورد نظر شود، نظام آموزشی از کارآیی درونی برخوردار است [۶].

یکی از روش‌های مهم تعیین کارآیی درونی، روش تحلیل جریان دانشجویی یا کوهورت آموزشی است. در این روش مشخص می‌شود که چه تعدادی از دانشجویان شاغل به تحصیل در سال پایه و سال‌های بعد از آن، ارتقا، مردودی و ترک‌تحصیل را تجربه نموده‌اند. این روش مشخص می‌کند که آیا واحد تصمیم‌گیری مورد نظر (در اینجا گروه‌های آموزشی) از کارآیی درونی مطلوبی برخوردار است یا خیر؟ بدین وسیله واحدهای کارآ و ناکارآ از یکدیگر تفکیک می‌شوند.

در چند دهه اخیر، بررسی و ارزیابی عملکرد گروه‌های مختلف آموزشی در سطح خرد از طریق سنجش و برآورد کارآیی، مورد توجه محققان رشته‌های مختلف علوم اجتماعی به‌ویژه مدیریت و اقتصاد قرار گرفته است که پژوهش‌های هورن و هیو [۷]، کاتاراکتی [۸]، محمدی [۹]، حمیدزاده [۱۰]، گودرزی [۱۱]، محمودی [۱۲] و عیوضی [۱۳] نمونه‌هایی از این تحقیقات هستند.

هدف این پژوهش، بررسی و مقایسه کارآیی درونی دو گروه آموزشی پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول طی سال‌های تحصیلی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ با استفاده از روش تحلیل جریان دانشجویی یا کوهورت آموزشی بود.

روش‌ها

در این پژوهش توصیفی-مقطعی، کلیه ۱۴۵۶ دانشجوی مقطع کارشناسی رشته پرستاری و ۱۵۶۰ دانشجوی مقطع کارشناسی رشته مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول که در سال ۱۳۸۴ در دانشکده پرستاری و مامایی ثبت‌نام شده بودند، به‌صورت سرشماری وارد مطالعه شدند و کارآیی درونی این دو گروه آموزشی طی سال‌های تحصیلی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفت. مجوز قانونی و لازم برای اجرای این پژوهش با توجه به انعقاد قرارداد پژوهشی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول اخذ شد.

برای تعیین کارآیی درونی، از ابزار تحلیلی کوهورت آموزشی یا جریان دانشجویی که از تکنیک‌های کمی ارزیابی عملکرد است استفاده شد. برای جمع‌آوری داده‌های اولیه از طریق سندکاوی، به آمار و اطلاعات مورد نیاز مربوط به دانشجویان در دانشکده‌های مربوطه مراجعه شد. از آنجایی که در برنامه‌ریزی آموزشی، فرمول‌ها یا شاخص‌های آموزشی، ابزار محاسبه کارآیی درونی محسوب

پس از طی چهار سال بدون ائتلاف وقت فارغ‌التحصیل شدند که از این میان، ۱۶۰ نفر با ائتلاف سه‌ساله فارغ‌التحصیل شدند و در نهایت، ۶۱ نفر به‌نحوی از دوره آموزشی بازماندند (جدول ۱).

جدول ۱) جریان دانشجویی رشته مامایی (۱۵۶۰ نفر) و رشته پرستاری (۱۴۵۶ نفر) دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول طی سال‌های ۹۰-۱۳۸۴

سال تحصیلی	سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	فارغ‌التحصیل
جریان دانشجویی گروه آموزشی مامایی					
۱۳۸۴-۸۵	۱۵۶۰				
۱۳۸۵-۸۶	۳۱	۱۵۲۹			
۱۳۸۶-۸۷	۱	۵۲	۱۰۰۹		
۱۳۸۷-۸۸	۰	۱	۴۹	۷۴۷	۷۳۲
۱۳۸۸-۸۹		۰	۲	۶۳	۶۰
۱۳۸۹-۹۰			۰	۵	۵
۱۳۹۰-۹۱				۰	۰
جریان دانشجویی گروه آموزشی پرستاری					
۱۳۸۴-۸۵	۱۴۵۶				
۱۳۸۵-۸۶	۴۴	۱۳۸۳			
۱۳۸۶-۸۷	۹	۹۷	۱۳۱۴		
۱۳۸۷-۸۸	۳	۸	۱۳۴	۱۲۷۴	۱۲۳۵
۱۳۸۸-۸۹		۴	۹	۱۵۵	۱۴۹
۱۳۸۹-۹۰			۵	۷	۶
۱۳۹۰-۹۱				۶	۵

میزان ماندگاری (بقا) در سال‌های اولیه بالاتر از سال‌های بعدی بود. میزان ماندگاری در هر دو گروه آموزشی طی سنوات چهارساله تحصیلی از روند کاهشی برخوردار بود، اما گروه آموزشی پرستاری نسبت به گروه آموزشی مامایی، توان نگهداری بالاتری داشت. دانشجویان مامایی در این دوره در مقایسه با دانشجویان پرستاری، زمان بیشتری را برای فارغ‌التحصیلی گذراندند. در کل، هر دو گروه بیش از طول مجاز چهار سال برای فارغ‌التحصیلی وقت صرف کرده بودند. دانشجویان رشته مامایی در مقایسه با دانشجویان پرستاری از اُفت تحصیلی بالاتری برخوردار بودند و در مجموع، هر دو گروه دانشجویان در طول دوره آموزشی خود دارای ائتلاف آموزشی بودند.

جدول ۲) مقایسه شاخص‌های آموزشی در مدل تحلیل جریان دانشجویی به‌تفکیک دو گروه آموزشی پرستاری (۱۴۵۶ نفر) و مامایی (۱۵۶۰ نفر) در دانشگاه آزاد اسلامی دزفول طی سال‌های ۹۰-۱۳۸۴

شاخص‌ها	گروه پرستاری	گروه مامایی	کل
میزان ارتقا (%)	۹۱	۸۹	۹۴
میزان ماندگاری (%)	۷۰	۶۴	۸۴
میانگین طول دوره	۴/۰۸±۰/۶۱	۴/۱۲±۰/۳۲	۴/۰۷±۰/۰۷
نسبت ائتلاف	۱/۳۰	۱/۵۸	۱/۰۸
کارایی درونی (%)	۷۶/۴	۶۳/۱	۷۲

همچنین عملکرد آموزشی یا کارایی درونی گروه پرستاری از کارایی درونی گروه مامایی بیشتر بود. اما در کل، کارایی درونی دانشکده در هر دو گروه پرستاری و مامایی، از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردار بود (جدول ۲).

بحث

در چارچوب نظری علم اقتصاد، زمانی بحث تخصیص بهینه منابع مطرح می‌شود که جامعه دچار کمبود یا محدودیت منابع باشد. در این صورت توصیه می‌شود تا در بخش‌های گوناگون، منابع به‌صورت کارآمدی مورد استفاده قرار گیرد. بدین ترتیب کارایی، وسیله یا ابزاری است که تخصیص بهینه منابع در داخل نظام آموزشی را ممکن می‌سازد. در یک مفهوم عام، به‌دست‌آوردن حداکثر تولید با حداقل منابع، کارایی نامیده می‌شود؛ بدین معنی که بتوان بیشترین محصول را با مقدار مشخصی از نهاده تولید نمود یا اینکه با یک سطح معینی از نهاده‌ها، به حداکثر مقدار محصول دست یافت. در سنجش کارایی، مقادیر ستانده پیوسته با مقادیر نهاده مقایسه می‌شوند تا مسلم شود که تولید محصول با کارایی همراه بوده است [۱۴].

با توجه به نتایج مطالعه حاضر، شاخص‌های ارتقا (قبولی)، ماندگاری (بقا)، میانگین طول مدت دوره، نسبت ائتلاف و کارایی درونی به‌عنوان معیارهای قابل تشخیص وضعیت عملکردی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول تعیین شدند. ارقام حاصله نشان می‌دهد که عدم موفقیت تحصیلی بخشی از دانشجویان گروه‌های تحت مطالعه طی چهار سال (که در نتایج میانگین طول مدت دوره نمود می‌یابد)، باعث تضعیف عملکرد یا کارایی در دانشگاه شده است.

کارایی درونی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۹۰، ۷۲٪ بود که گویای وجود ۲۸٪ عدم کارایی درونی یا اُفت تحصیلی است. از این میان، کارایی درونی دانشجویان مامایی با ۶۳/۱۴٪ از کارایی درونی دانشجویان پرستاری با ۷۶/۴۰٪ به‌طور نسبتاً محسوس پایینی‌تر بود. نتیجه به‌دست‌آمده در این تحقیق با اکثر تحقیقات انجام‌گرفته داخلی و خارجی در این زمینه همخوانی دارد، زیرا نتایج بسیاری از تحقیقات قبلی، به وجود ائتلاف و کارایی درونی پایین اذعان داشته‌اند.

اکثر تحقیقات انجام‌شده در دانشگاه‌های داخل کشور بیانگر وجود ائتلاف یا شکست تحصیلی قابل توجهی در دانشجویان بوده است؛ محمودی در بررسی کارایی درونی دانشجویان رشته عمران دانشگاه‌های شهرکرد و نجف‌آباد گزارش کرده است که طول مدت دوره بخشی از دانشجویان بیش از حد مجاز تحصیل بوده است. همچنین درصدی از دانشجویان در هر دو دانشگاه دارای ائتلاف آموزشی بوده‌اند که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد [۱۲]. همچنین حسینی‌نژاد و موسوی‌پور در بررسی شاخص‌های کارایی

تجهیز بیشتر کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌های تخصصی و فضاهای آموزشی اهتمام بیشتری صورت پذیرد. نتایج این پژوهش می‌تواند موجب ایجاد فضای رقابتی سالم بین گروه‌های آموزشی برای رسیدن به سطح مطلوب کارایی شود که با توجه به ورودی‌ها و خروجی‌های موثر بر کارایی و اطلاعات حاصل از ارزیابی می‌توان گروه‌های آموزشی ناکارآ را به سمت کارایی هدایت نمود. همچنین از این معیار می‌توان برای تخصیص بودجه بین گروه‌های آموزشی استفاده کرد. باید به گروه‌های آموزشی که توانسته‌اند با سطح معینی از امکانات، عملکرد بالاتری داشته باشند امکانات و بودجه بیشتری اختصاص داده شود و به گروه‌های آموزشی ناکارآ، برنامه‌هایی برای بهبود وضعیت ارائه شود. از طرفی، افزایش کارایی گروه‌های آموزشی ناکارآ می‌تواند در مصرف منابع ورودی صرفه‌جویی ایجاد نماید و خروجی گروه‌ها را افزایش و در نهایت، هزینه سرانه دانشگاه را کاهش دهد.

نتیجه‌گیری

کارایی درونی دانشجویان گروه مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول طی سال‌های تحصیلی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ از کارایی درونی دانشجویان گروه پرستاری پایین‌تر است.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از معاونت‌های پژوهشی و آموزشی دانشگاه که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند و تمامی کارکنان واحدهای آموزشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول تشکر و قدردانی می‌شود. همچنین از جناب آقای دکتر براتی معاونت پژوهشی واحد که برای هماهنگی و صدور مجوزهای ضروری برای اجرای پژوهش کمال همکاری را داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

تاییدیه اخلاقی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله، حاصل طرح تحقیقاتی مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول است.

منابع

- 1- Salehiniya H. Commentary on: Evaluation of internal efficiency and external effectiveness of the general medicine curriculum: Perspectives of students, graduates and faculty members at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2013;13(5):444-7. [Persian]
- 2- Hhachian A, Manoochchri H, Pazargadie M, Akbarzadeh Baghban A. A qualitative study of managers' perspectives related to change management in schools of nursing and midwifery. Iran J Nurs Res. 2013;8(2):1-9. [Persian]
- 3- Shahrabadi E, Rezaeian M, Haghdoost A. The relationship of study and learning approaches with students' academic achievement in Rafsanjan University of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2014;13(10):860-8. [Persian]

درونی دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان به وجود ائتلاف آموزشی و طول مدت تحصیل بیش از حد مجاز اشاره نموده‌اند که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد [۱۵]. مقایسه نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش محمدی در ارزیابی دوره دکترای حرفه‌ای پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، نشان می‌دهد که کارایی دانشجویان و عناصر برنامه در هر دو پژوهش، کمتر از سطح کفایت مطلوب بوده است [۹]. همچنین مقایسه نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش گودرزی در بررسی کارایی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، نشان می‌دهد که گروه‌های آموزشی در هر دو پژوهش، از وضعیت مناسبی برخوردار نبوده‌اند و برای رسیدن به حد مطلوب کارایی باید ستانده‌های خود را به مقدار مشخص شده افزایش و نهاده‌های خود را نیز کاهش دهند [۱۱]. نتایج پژوهش حمیله‌زاده در بررسی وضعیت آموزشی رشته کاردانی بهداشت محیط دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سطح نیمه‌مطلوب بوده است که این نتیجه نیز با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد [۱۰].

موضوع پایین‌بودن کارایی درونی نظام‌های آموزشی یا کفایت اندک نظام‌های آموزشی از دیرباز مورد تاکید و بحث مدیران و برنامه‌ریزان آموزشی بوده و حساسیت این شاخص آموزشی-اجتماعی، کارشناسان مسایل اجتماعی را بر آن داشته است تا ضمن بررسی این پدیده اجتماعی، دلایل آنرا شناسایی کنند و راه‌حل‌های لازم را به متولیان آموزش و فرهنگ در جامعه پیشنهاد دهند. مطالعات مختلف، عواملی از قبیل خلق و خوی دانشجو، هوش و استعداد، دوستان، شغل والدین، میزان تحصیلات والدین، بومی‌بودن دانشجویان، وضعیت اقتصادی-اجتماعی دانشجویان، میانگین معدل دیپلم، سهمیه پذیرش وی در کنکور، فاصله بین اخذ دیپلم و ورود به دانشگاه، اشتغال و وضعیت تاهل دانشجویان را به‌عنوان عوامل موثر بر اُفت تحصیلی معرفی نموده‌اند [۱۶، ۱۷]. دانشجویان و دانش‌آموزانی که دانشگاه یا مدرسه را به هر دلیلی ترک می‌کنند، به‌دلیل اینکه آمادگی قبول مسئولیت‌های اجتماعی و ایفای نقش بزرگسالی را ندارند دچار مشکلاتی می‌شوند و علاوه بر خود و خانواده خود، جامعه را نیز با مشکل روبه‌رو می‌کنند. دلایل این بحران اجتماعی در کشورهای مختلف با هم فرق می‌کند و از نظر گروه‌های مختلف سنی نیز عوامل متفاوتی وجود دارد.

از محدودیت‌های این مطالعه با توجه به ماهیت موضوع، وجود حجم گسترده و پراکندگی داده‌ها و شیوه‌های نامناسب طبقه‌بندی داده‌ها در دانشکده پرستاری و مامایی بود. با توجه به نتایج حاصل از بررسی کارایی درونی و وجود ائتلاف آموزشی قابل ملاحظه، برای بهبود وضعیت در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول، به کارشناسان و برنامه‌ریزان آموزشی دانشکده توصیه می‌شود تمهیدات لازم در جهت آموزش بیشتر اساتید جوان در زمینه استفاده از روش‌های مناسب تدریس فراهم شود و برای

- Students of Medical Science. J Health Hygiene. 1995;1(2):42-51. [Persian]
- 11- Goudarzi G, Khosravi S, Askari R. Performance appraisal of selected departments in Kerman University of Medical Sciences: A quantitative study. Iran J Med Educ. 2012;12(3):193-201. [Persian]
- 12- Yarmohammadian M, Kalbasi A. Internal evaluation of departments in the school of management and medical informatics, Isfahan University of Medical Science. Iran J Med Educ. 2006;6(1):125-34. [Persian]
- 13- Yousefi A, Yarmohammadian M, Dadman M. Internal efficiency evaluation indicators in Universities of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2008;7(2):409-21. [Persian]
- 14- Emadzade M. Discussions about education economic. Esfahan: Jahad Daneshgahi Publications; 1998. [Persian]
- 15- Hosseini Nejad Z, Mousapour N. Assessing internal efficiency indicators for medical education at Kerman University of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2004;4(1):3-13. [Persian]
16. Lever N, Sander MA, Lombardo S, Randall C, Axelrod J, Rubenstein M, et al. A drop-out prevention program for high-risk inner-city youth. Behav Modif. 2004; 28(4):513-27.
- 17- Saber phirozi M, Panje Shahin M, Mousavi Nasab M. Causes of probation Shiraz University of Medical Sciences. Proceedings of the Fourth National Conference on Medical Education. Medical Research Council of Tehran University of Medical Sciences. 2000; 10. [Persian]
- 4- Sheikhalipour Z, Fathiazar E, Lotfi M, Pakpour V, Aghajari P, Ali Mokhtari Z. Concept of evidence based nursing and nursing education . Iran J Med Educ. 2014;14(6):507-16. [Persian]
- 5- Alikhani Sh, Markazi Moghadam N, Boroomand S, Zand Balgeh M. Investigate the factors influencing the decline in nursing students between 1380 and 1383, the Army University of Medical Sciences. Health Sci Mil J. 2006;4(2):819-24. [Persian]
- 6- Taghipur zahir A. Introduction to educational planning and curriculum. Tehran: Agah; 2012. [Persian]
- 7- Hosseini Nejad Z, Mousapour N. Assessing internal efficiency indicators for medical education at Kerman University of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2004;4(1):3-13.
- 8- Katharaki M, Katharakis G. A comparative assessment of Greek universities efficiency using quantitative analysis. Int J Educ Res. 2010;49:115-28.
- 9- Mohammadi M, Naseri Jahromi R, Moeini Shahraki H, Mehrabaniyan N. Evaluation of internal efficiency and external effectiveness of the general medicine curriculum: Perspectives of students, graduates and faculty members at Shahid Sadughi University of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2013;13(3):233-43. [Persian]
- 10- Hamidzade Arbabi Y, Sadeghi H, Aligardi M, Hazrati S, Mokhtari A, Sadig A, et al. Internal evaluation profile and educational status of Environmental Health Technician

